University of Qom

Sciences and Techniques of Information Management

Volume 11, Issue 1, 2025

Challenges of the COVID-19 Pandemic on the Planning, Implementation, and Dissemination of Academic Research

Ebrahim Teimourzadegan
PhD., Department of Educational Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran **(Corresponding author)**. teimoorzadegan565656@gmail.com

Jamal Salimi
Associate Professor, Department of Educational Sciences, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.
j.salimi2003@gmail.com

Abstract

Purpose: The world has always faced various adversities. Many of these adversities have posed significant threats to humanity on national, regional, and global scales. Sometimes, these adversities have manifested as global crises. The coronavirus is a family of viruses that cause respiratory infections in both humans and animals. The novel coronavirus, officially designated as SARS-CoV-2, is responsible for the COVID-19 disease in humans and has significantly disrupted and transformed social structures, work patterns, and income distribution. One of the structures impacted by this virus was universities and their missions. In this context, the present study was conducted to identify the challenges posed by the COVID-19 pandemic on the planning, implementation, and publication of academic research.

Method: This study employed a qualitative approach, utilizing the interpretive phenomenological method. The research participants comprised 38 academic and ministerial administrators and managers, along with higher education experts from universities and the central headquarters of the Ministry of Science and Research. Participants were selected purposively, and data collection continued until theoretical saturation was achieved. Data were gathered through semi-structured interviews and validated using the alignment method. Data analysis was conducted using the content analysis method within the MAXQDA software environment.

Findings: The identified challenges of academic research can be categorized into three stages: planning, implementation, and publication. In the planning stage, challenges included role ambiguity, lack of motivation and reluctance, a preference for education over research, insufficient intra-group and interdisciplinary consensus, the impact of infrastructure on the volume of research, and changing research funding sources. During the implementation stage, issues such as route dependence, inadequate facilities and infrastructure, participant confidentiality, poor supervision, restrictions on scientific travel and communication, and information filtering were prevalent. Finally, in the publication stage, challenges included changing policies for publishing scientific works, enthusiasm for disseminating results, lack of trustworthiness, delays in the evaluation process, and issues with journal printing.

Cite this article: Teimourzadegan, E. & Salimi, J. (2025). Challenges of the COVID-19 Pandemic on the Planning, Implementation, and Dissemination of Academic Research. *Sciences and Techniques of Information Management*, 11(1): 229-246. https://doi.org/10.22091/stim.2024.10753.2101

Received: 2024-12-15 ; **Revised:** 2025-01-18 ; **Accepted:** 2025-02-15 ; **Published online:** 2025-04-04
© The Author(s). **Article type:** Research Article **Published by:** University of Qom.

Conclusion: Effectively managing the challenges that arise during emergencies can enhance the quality and effectiveness of research. This approach not only elevates the scientific level of the university but also attracts talented researchers, minimizes resource waste, fosters interdisciplinary collaboration, and strengthens communication with industry and society. Additionally, it increases the reliability of research results, and promotes greater respect for the intellectual property of professors' achievements in cyberspace.

Keywords: Higher Education, Research Management, Coronavirus, Universities.

/http://stim.qom.ac.ir

علوم و فنون مدیریت اطلاعات
دوره ۱۱، شماره ۱، ۱۴۰۴

چالش‌های همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی

ابراهیم تیمورزادگان
دکتری، گروه علوم تربیتی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران (**نویسنده مسئول**).
teimoorzadegan565656@gmail.com
جمال سلیمی
دانشیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران. j.salimi2003@gmail.com

چکیده

هدف: جهان همواره دستخوش ناملایمات گوناگون بوده است. اغلب این ناملایمات به‌مثابه یک چالش بزرگ ملی، منطقه‌ای و جهانی همه بشریت را به مبارزه طلبیده است. گاه هم این ناملایمات در سطح یک بحران جهانی رخ نموده است. ویروس کرونا از خانواده ویروس‌هایی است که عفونت‌های تنفسی را در انسان‌ها و حیوانات ایجاد می‌کند. ویروس کرونای جدید که با نام رسمی SARS-CoV-2 شناخته می‌شود باعث بروز بیماری COVID-19 در انسان‌ها شد و ساختارهای اجتماعی، الگوی کار و توزیع درآمد را دچار آشفتگی و تغییر کرد. از ساختارهای متأثر از این ویروس دانشگاه‌ها و مأموریت‌های آن بود. در این راستا، پژوهش حاضر به منظور شناسایی چالش‌های همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی انجام شد.

روش: این پژوهش از منظر رویکرد، کیفی بوده و با استفاده از روش پدیدارشناسی تفسیری اجرا شد. مشارکت‌کنندگان پژوهش شامل ۳۸ نفر از کارگزاران و مدیران دانشگاهی و وزارتی و نیز صاحب‌نظران آموزش عالی در دانشگاه‌ها و نیز ستاد مرکزی وزارت علوم و تحقیقات بودند که به صورت هدفمند انتخاب و فرآیند جمع‌آوری اطلاعات تا رسیدن به اشباع نظری ادامه یافت. داده‌ها از طریق مصاحبه نیمه ساختارمند جمع‌آوری شد و با استفاده از روش همسوسازی مورد اعتباریابی قرار گرفت. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون در محیط نرم‌افزار MAXQDA انجام شد.

یافته‌ها: چالش‌های شناسایی شده پژوهش‌های دانشگاهی در مرحله برنامه‌ریزی شامل ابهام نقش، بی‌انگیزگی و بی‌رغبتی، ترجیح آموزش، عدم وفاق درون‌گروهی و بین‌رشته‌ای، تأثیر زیرساخت‌ها بر کمّیت پژوهش‌ها، تغییر منابع تأمین پژوهش؛ در مرحله اجرا شامل وابستگی به مسیر، کمبود امکانات و زیرساخت‌ها، پنهان‌کاری شرکت‌کننده‌ها، نظارت معیوب، محدودیت مسافرت‌های علمی و ارتباطات، فیلترینگ؛ و در مرحله انتشار شامل تغییر سیاست‌های نشر آثار علمی،

این مقاله مستخرج از: رساله دکتری در رشته برنامه‌ریزی توسعه آموزش عالی ارائه شده در دانشگاه کردستان است.

استناد به این مقاله: تیمورزادگان، ابراهیم؛ سلیمی، جمال (۱۴۰۴). چالش‌های همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۱۱(۱): ۲۲۹-۲۴۶. https://doi.org/10.22091/stim.2024.10753.2101

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۵ ؛ **تاریخ اصلاح:** ۱۴۰۳/۱۰/۲۹ ؛ **تاریخ پذیرش:** ۱۴۰۳/۱۱/۲۷ ؛ **تاریخ انتشار آنلاین:** ۱۴۰۴/۰۱/۱۵

© نویسندگان.
نوع مقاله: پژوهشی
ناشر: دانشگاه قم

هیجان‌زدگی در اشاعه نتایج، عدم امانتداری، کند شدن فرایند ارزیابی و چاپ مجلات بود.

نتیجه‌گیری: مدیریت چالش‌های معرفی شده می‌تواند به بهبود کیفیت و اثربخشی پژوهش‌ها در مواقع اورژانسی، ارتقاء سطح علمی دانشگاه، جذب محققین با استعداد، کاهش هدر رفت منابع، ارتقاء تعاملات بین رشته‌ای، ارتباط با صنعت و جامعه، افزایش قابلیت اطمینان نتایج پژوهشی و احترام بیشتر به مالکیت معنوی دستاوردهای اساتید در فضای مجازی منجر شود.

کلیدواژه‌ها: آموزش عالی، مدیریت پژوهش، کرونا ویروس، دانشگاه‌ها.

http://stim.qom.ac.ir/

۱. مقدمه

بیماری کرونا[1] یک نوع همه‌گیری است که از ویروس کووید ۱۹ ایجاد می‌شود. این ویروس از خانواده کرونا ویروس‌ها بوده و نوعی خطرناک است. کرونا از ویروس سرماخوردگی معمولی تا عامل بیماری‌های شدیدتری همچون سارس، مرس و کووید ۱۹ را شامل می‌شود (سایجیزن، تامیلنسون و هولینگز[2]، ۲۰۲۲). کووید ۱۹[3] در سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۳ باعث مرگ میلیون‌ها نفر در سراسر جهان شد و آسیب‌های روانی و جسمانی را افزایش داد. این ویروس منشأ خفیفی از سندروم عفونت ملایم (پاونه و همکاران[4]، ۲۰۲۰) همراه با علائمی چون سرفه، تب، سردرد، دردهای عضلانی (گیوا و همکاران[5]، ۲۰۲۰) و اختلالات گوارشی (جیانگ و همکاران[6]، ۲۰۲۱) بود. در ابتدای شیوع این بیماری همه‌گیر اقداماتی مانند قرنطینه، فاصله‌گذاری اجتماعی، ردیابی سریع بیماران و محدودیت حضور در فضاهای بسته و ازدحام جمعیت انجام شد. در غیاب درمان قطعی و واکسن‌های مؤثر، این اقدامات تا حدودی مؤثر بود، اما تأثیری منفی بر جامعه گذاشت (گونر و همکاران[7]، ۲۰۲۰). همه‌گیری کووید۱۹ بسیاری از جنبه‌های زندگی بشر را در سراسر جهان تغییر داد و پیامدهای اجتماعی و اقتصادی نامطلوبی را ایجاد کرد که برای سال‌ها ادامه خواهد داشت (وانگ و همکاران[8]، ۲۰۲۰).

ازجمله این تأثیرگذاری‌ها می‌توان به دانشگاه و پژوهش‌های دانشگاهی اشاره کرد. دانشگاهیان به دلیل اینکه تاکنون با چنین پدیده‌ای مواجه نشده بودند و مهارت لازم برای مواجهه با آن را نداشتند، بسیار آسیب دیدند. به طوری که برخی از آن‌ها توسط جامعه مورد قضاوت قرار گرفتند و سودمندی علمی‌شان محکی جدی خورد. از طرفی می‌بایست راهبری تعداد زیادی از دانشجویان تحصیلات تکمیلی ادامه می‌یافت، تا برنامه‌ریزی آن‌ها دچار بی‌نظمی نشود. همچنین ادامه توسعه خط پژوهشی، انتظار دیگری بود که آن‌ها از خود داشتند. اهمیت پژوهش‌های دانشگاهی در این است که افراد باید بر آن‌ها تکیه کنند؛ زیرا نظر شخصی ندارند (پیکولی و وایگنر[9]، ۲۰۲۴). از سویی اعتماد مردم به

http://stim.qom.ac.ir/

1. Corona
2. Tomlinson, Thygesen & Hollings
3. Covid-19
4. Pavone
5. Giwa
6. Jiang
7. Güner
8. Wang
9. Piccoli & Wagner

نتایج پژوهش دانشگاهی به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل شکل‌دهی جهان آینده بیشتر است (نادری، اصلاحی، صبوری و محجوب، ۱۴۰۲) و نیز دانشمندان تا رد شدن نظریه موجود، بر اهمیت و ارزشمندی آن صحّه می‌گذارند (کوچالکو[1]، ۲۰۲۰).

در زمینه کرونا و چالش‌های پژوهشی آن مطالعات بسیار اندکی انجام شده است، نومالی و همکاران (۲۰۲۳) به بررسی چالش‌ها و راه‌حل‌ها در تحقیقات بالینی در طول همه‌گیری کووید۱۹ پرداخته و به این نتیجه رسیده‌اند که مسائلی در حوزه مربوط به محققین و مشارکت‌کنندگان وجود دارد که برای برطرف کردن آن‌ها می‌بایست استراتژی‌های متعددی ازجمله نظارت از راه دور از طریق بازدیدهای تلفنی یا ویدیویی، جمع‌آوری داده‌ها و مصاحبه‌های آنلاین برای به حداقل رساندن تماس حضوری، توسعه پلت‌فرم‌های مجازی برای تعامل مشارکت‌کنندگان و تکمیل پرسشنامه و مشوق‌های مالی را به کاربست. بایرم[2] (۲۰۲۰) که روی دانشگاه‌های انگلستان مطالعه کرده بود، اعلام می‌دارد که بیش از سه‌چهارم پاسخ‌دهندگان تأثیر منفی قرنطینه را بر توانایی جمع‌آوری داده‌ها، بحث درباره ایده‌ها و یافته‌ها با همکاران، و انتشار یافته‌های تحقیقاتی را تجربه می‌کنند. بیش از نیمی از آن‌ها نیز تأثیر منفی بر تجزیه‌وتحلیل داده‌ها و نوشتن گزارش را شناسایی کردند. علاوه‌بر این، تقریباً یک‌سوم از پاسخ‌دهندگان تشخیص دادند که دسترسی به نرم‌افزار مورد نیاز برای تحقیق سخت است و یا میسر نمی‌باشد. همچنین نیمی از پژوهشگرانی که نظرسنجی شده بودند، گزارش کردند که در مورد کار خود بسیار استرس دارند و دو-سوم آن‌ها در مورد برنامه‌های آینده خود بسیار نگران هستند.

سلیمی و همکاران (۱۴۰۰) نیز چالش‌های پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دوران پیش و پس از شیوع ویروس کرونا را بررسی، و گزارش کرده‌اند که روشن نبودن راهنمای تهیه و تدوین طرح پژوهشی، ضعف در نوشتن، نداشتن وقت آزاد شاغلین، مشخص نبودن اولویت‌ها و نیازهای پژوهشی در سطح دانشگاه، رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی و وجود اضطراب، ازجمله چالش‌ها هستند. برای ارتقای وضعیت پژوهشی آموزش عالی در ایام بحران، اولین قدم شناسایی چالش‌های اساسی آن مبتنی بر رویکرد نقادانه در قالب پژوهش‌های کیفی است. شناسایی چالش‌ها باعث ایجاد مدیریت کارآمد و جلوگیری از هدر رفتن وقت و انرژی می‌شود. به نظر می‌رسد آموزش عالی پیامدهای این ویروس را در حوزه‌های مختلف پژوهش احساس کرده است. تغییراتی که در زمان بیماری کرونا در بخش‌های مختلف جامعه به خصوص در ارتباط با محیط‌های سیاسی، اجتماعی و صنعتی در بسیاری از کشورها رخ داد، تقاضاها، انتظارات را افزایش داده و قوانین جدیدی در این

1. Kochalko
2. Byrom

http://stim.qom.ac.ir/

بخش ایجاد کرده است (ریمرز و شلیچر[1]، ۲۰۲۰). با توجه به مطالب ذکر شده، مسئله اصلی پژوهش حاضر این است که چالش‌های تاثیرگذار همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی کدام‌اند؟ شناسایی چالش‌های پژوهشی دانشگاه‌ها در دوره کرونا بسیار اهمیت دارد؛ زیرا این چالش‌ها می‌توانند بر عملکرد و پیشرفت تحقیقات دانشگاهی در شرایط مشابه تأثیرگذار باشند.

۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف جزء پژوهش‌های کاربردی، براساس رویکرد، از نوع مطالعات کیفی و از نظر روش، پدیدارشناسی تفسیری است. مشارکت‌کنندگان این پژوهش ۳۸ نفر از مدیران و کارگزاران دانشگاهی و ستادی وزارت آموزش عالی و نیز صاحب‌نظران در حوزه آموزش عالی در دانشگاه‌های تهران، علامه طباطبائی، قم، کردستان، ارومیه، تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماکو و دانشگاه صنعتی قم بودند. جهت انتخاب نمونه موردنظر، از روش نمونه‌گیری هدفمند (از نوع نظری) بهره گرفته شد. روش اصلی جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختارمند بود و این امکان را برای شرکت‌کنندگان فراهم می‌کرد که تجربیات خود را در مورد پدیده تحت بررسی به طور کامل توضیح دهند. قبل از شروع مصاحبه، از مشارکت‌کنندگان جهت ضبط مصاحبه‌ها اجازه گرفته و هدف پژوهش نیز به آنان شرح داده شد. همچنین درخصوص محرمانه بودن اطلاعات به آنان اطمینان داده شد. طول مدت مصاحبه‌های انجام شده به صورت حضوری و تماس تلفنی، بین ۲۰ الی ۶۰ دقیقه براساس حوصله و اختیار مشارکت‌کننده، متغیر بود. در مصاحبه بیستم، اشباع نظری داده‌ها حاصل شد، اما به منظور اعتباربخشی یافته‌ها، مصاحبه‌ها تا سی و هشتمین نفر ادامه یافت. تحلیل داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مضمون و در محیط نرم‌افزار MAXQDA انجام شد. برای اعتباریابی خروجی‌ها از روش همسوسازی استفاده شد، بدین صورت که ابتدا تطبیق توسط اعضاء انجام گرفت، که در آن برخی از مشارکت‌کنندگان گزارش فرآیند تحلیل یا مقوله‌های به دست آمده را بازبینی کرده و نظر خود را در ارتباط با آن‌ها ابراز داشتند. سپس بررسی توسط همکاران انجام شد که در آن برخی مدیران و صاحب‌نظران دانشگاه قم، به مطالعه یافته‌ها و اظهارنظر درباره آن‌ها پرداختند.

۳. یافته‌ها

بعد از انجام مصاحبه‌ها و پیاده‌سازی متن و استخراج کدها، مضامین حاصل در سه سطح

1. Reimers & Schleicher

http://stim.qom.ac.ir/

چالش‌های برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار، دسته‌بندی و منعکس گردید.

جدول ۱- نمونه‌ای از کدگذاری داده‌های پژوهش

کدهای باز	کدهای‌محوری	کدهای منتخب
سرگردانی در ایفای نقش دانشگاهیان (به عنوان پدر، مادر و نقش‌های خانوادگی و یا محقق و استاد)؛ عدم توانایی در اجماع مسئولیت‌های اجتماعی و شغلی با خانوادگی و عاطفی و مراقبتی، عدم داشتن تمرکز روی تدریس، پژوهش یا نقش‌های اجرایی؛ عدم توانایی در اولویت‌بندی وظایف.	ابهام نقش	چالش‌های مرحله برنامه‌ریزی
وارد شدن استرس و اضطراب زیاد به دانشجویان و محققان، بی‌انگیزه شدن محققان؛ از دست دادن معنا و مفهوم زندگی در اثر استرس و اضطراب وارد شده؛ عقب افتادن کارهای پایان‌نامه دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد و دکتری.	بی‌انگیزگی و بی‌رغبتی	
اجبار بر تولید محتوای آفلاین برای جلوگیری از وقفه آموزش؛ زمان‌بر بودن تولید محتوا؛ کمبود زمان برای امور پژوهشی؛ ارائه تکالیف بیشتر و نظارت دقیق‌تر بر آموزش دانشجویان جهت جلوگیری از افت تحصیلی آنها، ترجیح اساتید بر آموزش؛ وقت‌گیر بودن آشنایی و کار کردن با سامانه‌های آموزشی آنلاین.	ترجیح آموزش	
نداشتن وفاق و همدلی بین‌گروهی و درون‌گروهی؛ فردیت‌گرایی در پژوهش؛ عدم همکاری بین‌رشته‌ای؛ عدم تشکیل گروه‌های کانونی و گفتگوها در شرایط قرنطینه و استرس.	عدم وفاق درون‌گروهی و بین‌رشته‌ای	
به تعطیلی کشیده شدن همه مراکز تحقیقاتی و فعالیت‌های آزمایشگاهی، کارگاهی، کارهای میدانی و... به دلیل رعایت پروتکل‌های بهداشتی ابلاغی از سوی وزارت بهداشت؛ عدم دسترسی به منابع علمی و اطلاعات مرتبط با آن در خارج از دانشگاه؛ عدم امکان تهیه داده‌های آزمایشگاهی؛ روند کاهشی ورودی مقالات علمی- پژوهشی.	تأثیر زیرساخت‌ها بر کمّیت پژوهش‌ها	
کمبود شدید منابع مالی و نیز سیاست‌های مالی انقباضی؛ عدم شمول پشتیبانی و حمایت هر نوع تحقیق در دانشگاه‌ها غیر از تحقیقاتی با موضوع بحران کرونا؛ بازنگری اساسی دولت و حامیان خصوصی در بودجه‌بندی پژوهش و اولویت قرار دادن پژوهش‌هایی با موضوع کرونا.	تغییر منابع تأمین پژوهش	
متفاوت شدن مسیر پژوهش‌های قبلی؛ سختی روی آوردن به موقعیت و اقتضائات جدید؛ مقاومت در برابر تغییر؛ عدم اعتماد به رویه جدید؛ عصیان دانستن برخی پژوهشگران از خارج شدن از مسیر قبلی و تغییر رویکرد پژوهش؛ عدم تمرکز محققین برای مدل ذهنی و مسئله‌ای جدید.	وابستگی به مسیر	چالش‌های مرحله اجرا
تاثیر موانع و فضای حاکم بر پژوهش در کشور بر کیفیت خروجی‌های پژوهش؛ عدم تناسب زیرساختهای فنی، تجهیزاتی، آموزشی و فرهنگی با پژوهش مجازی؛ عدم طراحی ارتباط دانشگاه و جامعه در الگوی جدید مبتنی بر کرونا؛ ضعف در اجرای پرسش‌نامه‌ها؛ بی‌روح بودن پرسشنامه‌های آنلاین.	کمبود امکانات و زیرساخت‌ها	
پنهان‌کاری شرکت‌کننده‌ها از وضعیت جسمانی و سلامت خود به دلیل ترس از افشای اطلاعات و قرنطینه شدن؛ نامشخص بودن شرایط مخاطب از نظر ابتلا به کرونا برای محقق و مجبور شدن محقق به تغییر پرسشنامه خود و حذف گزینه بیمار بودن مخاطب.	پنهان‌کاری شرکت‌کننده‌ها	

http://stim.qom.ac.ir/

کدهای باز	کدهای‌محوری	کدهای منتخب
«مقاله محوری» نهادینه شده در ساختار آموزشی کشور؛ توجیه نمودن ابزار برای رسیدن به هدف در نظام فکری و رفتاری برخی از محققان مقاله‌محور؛ عدم امکان نظارت بر چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، تولید داده و پژوهش‌ها؛ وجود چالش‌هایی در مورد صداقت علمی، روایی داده‌ها و پایایی اطلاعات؛ نداشتن ابزار کافی برای نظارت و کنترل بر فعالیت‌های پژوهشگران.	نظارت معیوب	
بسته بودن مرزهای بین‌المللی برای کاهش شیوع بیماری؛ محدود شدن مشارکت حضوری کارکنان، دانشجویان و اساتید در رویدادهای پژوهشی خارج از کشور؛ از بین رفتن ارتباطات حضوری و همکاری‌های پژوهشی بین مراکز علمی.	محدودیت مسافرت‌های علمی و ارتباطات	
رکود و نقصان پروژه‌ها و پژوهش‌های مشترک بین‌المللی؛ عدم امکان در استفاده از تجربیات کشورهای دیگر به دلیل برخی قید و بندها و سیاست فیلترینگ؛ عدم امکان بین‌المللی‌سازی کارهای تحقیقی به دلیل محدودیت‌های نرم‌افزاری.	فیلترینگ	
عجله کردن گروه‌های دانشجویی و اساتید در انتشار آثار علمی خود با تکیه بر شیوهٔ نوین در سامانه‌های الکترونیکی؛ عدم کنترل دقیق برخی آثار علمی در برخی مجلات برای بهره‌مندی بهتر و سریع‌تر متخصصان مرتبط از نتایج آن‌ها؛ پایین آمدن کیفیت آثار علمی در این دوران به دلیل کنترل نشدن بیش از حد مجلات؛ در اولویت بودن مقاله‌های با رنگ و بوی کرونا جهت چاپ و انتشار؛ وجود طرح‌های تشویقی برخی مجلات برای محققین در عرصه کرونا.	تغییر سیاست‌های نشر آثار علمی	چالش‌های مرحله انتشار
تلاش اساتید و دانشجویان جهت برگزاری سریع نشست‌ها، کنفرانس‌ها و سمینارهای علمی به صورت مجازی، برای اشتراک گذاشتن نتایج پژوهش خود و تولید دانش در آن‌ها؛ رقابت شدید بین محققین و پژوهشگران در انتشار سریع آثار علمی خود.	هیجان‌زدگی در اشاعه نتایج	
سوءاستفاده برخی پژوهشگران از ارائه دست اول و خام یافته‌ها و نتایج آنها؛ امکان کپی‌برداری و به خطر افتادن مالکیت معنوی آثار پژوهشگران؛ سرقت علمی زیاد از آثار انتشاریافته.	عدم امانتداری	
رکود علمی شدید جامعه دانشگاهی به دلیل کند شدن فرایند بررسی و چاپ پژوهش‌ها در مجلات تخصصی؛ اتفاقات ناگوار و مرگ‌ومیر برای داوران در اثر بیماری کرونا؛ نپذیرفتن داوری آثار از سوی داوران به دلیل نداشتن انگیزه و نیز ترس و استرس از بیماری کرونا؛ جمع شدن کارها و پایین آمدن سرعت بررسی به دلیل عدم حضور متصدی مجله در دفتر کار مجله.	کند شدن فرایند ارزیابی و انتشار مجلات	

در ادامه، مضامین و دسته‌بندی آن‌ها ارائه و تبیین شده است:

۳-۱. چالش‌های مرحله برنامه‌ریزی

۳-۱-۱. ابهام نقش: دانشگاهیان علاوه‌بر اینکه مدرس، پژوهشگر و فعال اجتماعی هستند، واجد نقش‌های خانوادگی مانند پدر، مادر و یا فرزند نیز می‌باشند. دوره کرونا به دلیل شرایط خاصی که داشت افراد را دچار ابهام نقش کرده بود: «من قبل از اینکه استاد و یا محقق باشم، یک مادرم و مسئولیت‌های مراقبتی مهمی برعهده دارم، پس چطور می‌توانم روی تدریس، پژوهش یا نقش‌های اجرایی متمرکز شوم» (مصاحبه‌شونده شماره ۲۰). «اصلاً نمی دونم وظیفم چیه! چه کاری رو اولویت بدم! بین خودم، خانواده‌ام، دانشگاه و دانشجو سرگردانم!» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۷).

http://stim.qom.ac.ir/

۳-۱-۲. بی‌انگیزگی و بی‌رغبتی: انگیزه تحصیلی، یکی از ملزومات در یادگیری و پژوهش به حساب می‌آید و چیزی است که به رفتار شدت و جهت می‌بخشد و در حفظ و تداوم آن کمک می‌کند. انگیزه به یادگیرنده و پژوهشگر انرژی می‌دهد و فعالیت‌های او را به مسیر صحیح آموزشی و پژوهشی هدایت می‌کند. در دوران کرونا، شرایط روانی افراد بر کاهش انگیزه و عدم رغبت محققان به انجام پژوهش‌های علمی بسیار مؤثر بود: «در اثر شرایط بیرونی مثل مرگ‌ومیر، استرس، افسردگی و اضطراب بیشتری برای دانشجویان و محققان وارد شده و آن‌ها را در انجام کارهای تحقیقی خود بی‌انگیزه کرده بود» (مصاحبه‌شونده‌های شماره ۳، ۱۰ و ۳۵). «زندگی دیگه برای دانشجوی من معنای چندانی نداشت و به همین خاطر با دانشکده مکاتبه کرد تا یک ترم مرخصی بگیره و فعلاً پایان‌نامه را شروع نکنم، تا ببینه چی میشه» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۷).

۳-۱-۳. ترجیح آموزش: به دلیل تعطیلی دانشگاه‌ها اولویت بر احیاء آموزش و از سرگیری تدریس به صورت آفلاین و آنلاین بود، گویا پژوهش ضرورت چندانی نداشت: «جلسه شورای دانشگاه به ما گوشزد می‌کرد که بر تولید محتوای آفلاین تمرکز کنیم تا وقفه آموزش چند برابر نشه» (مصاحبه‌شونده شماره ۲). «چون در تدریس آنلاین محتوا کم می‌آوردم، سعی‌ام بر این بود که اکثر وقتم را به این کار اختصاص بدم، پس زمانی برای پژوهش باقی نمی‌موند» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۰). «از اونجا که خیلی از دانشجوهام دچار افت تحصیلی شده بودند، تلاش می‌کردم تا با ارائه تکالیف بیشتر و نظارت دقیق‌تر، اون‌ها را به وضعیت بهتری برسونم؛ بنابراین، ترجیحم در دوره کرونا بر آموزش بود» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۶). «در سال اول کرونا ساعت‌های تدریسم به‌هم خورده بود، از یک طرف محتوای آفلاین آماده می‌کردم، از طرفی به تنظیم سؤالات پژوهشی پیرامون درس‌ها می‌پرداختم، برخی از درس‌ها را هم باید آنلاین اجرا می‌کردم؛ کار کردن با سامانه‌های آنلاین هم نیاز به یادگیری داشت. اصلاً تایمی برای پژوهش‌ها و مطالعات شخصی‌ام نمونده بود» (مصاحبه‌شونده شماره ۴). «آن‌قدر به آموزش توجه شده بود که تازه‌واردها و استاد جدیدالاستخدام دچار غفلت شده بودند، یکی از همکاران جدیدم که با من ارتباط خوبی داشت را توصیه کردم اگر سؤالی در روند پژوهش داشت، از من بپرسه و ایشون هفته‌ای چند مرتبه پیام می‌داد و پاسخ می‌گرفت» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۷).

۳-۱-۴. عدم وفاق درون‌گروهی و بین‌رشته‌ای: اساتید گروه‌ها توافقی بر راه‌های ورود به پژوهش‌های متناسب با وضعیت بحران کرونا ندارند و مردم جامعه از ایده‌های جدید محروم‌اند. همچنین از توانمندی بین‌رشته‌ای برای رسیدن به ایده‌های خلاقانه استفاده نمی‌شود. «ما به عنوان اعضای یک گروه علمی نه‌تنها با دیگر گروه‌های علمی، بلکه با خودمان هم وفاق نداریم؛ به طوری

http://stim.qom.ac.ir/

که فردیت‌گرایی در پژوهش‌ها موج میزنه» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۲). «برخی از تحقیقات رشته ما که تربیت است، ماهیتی بین‌رشته‌ای دارد و باید در آن از روانشناسان و جامعه‌شناسان هم کمک گرفته شود، اما شرایط قرنطینه و استرس اجازه نمی‌ده تا گروه‌های کانونی تشکیل شده و گفتگوها آغاز بشه» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۱).

۳-۱-۵. تأثیر زیرساخت‌ها بر کمّیت پژوهش‌ها: فعالیت‌های آزمایشگاهی، کارگاهی، کارهای میدانی و... جزو اساسی‌ترین ابزارهای پژوهشگران هستند و به دلیل رعایت پروتکل‌های بهداشتی ابلاغی از سوی وزارت بهداشت، تقریباً همه مراکز تحقیقاتی به تعطیلی کشیده شدند و این باعث عدم دسترسی به منابع علمی و اطلاعات مرتبط به آن در خارج از دانشگاه شده بود. همچنین عدم امکان تهیه داده‌ها در بسترها و فضاهایی که نیاز به کارهای آزمایشگاهی دارد؛ از طرفی حاصل و نتیجه فعالیت‌های تحقیقاتی به صورت چاپ مقالات، سمینارها و مجله ... است؛ لذا، روند کاهشی ورودی مقالات علمی-پژوهشی کاملاً محسوس بوده و اگر به همین صورت ادامه پیدا می‌کرد، هیأت تحریریه نشریات ناچار می‌شدند تا پیشنهاد ادغام چند شماره از ماهنامه‌ها را ارائه کنند. «دانشجویان و محققان به منابع دسترسی ندارند، آزمایشگاه‌ها، کتابخانه‌ها و... تعطیل است، اینترنت آن‌ها ضعیف است. چطور می‌توانند پژوهش انجام بدهند؟ ...» (مصاحبه‌شونده شماره ۲).

۳-۱-۶. تغییر منابع تأمین پژوهش: با اینکه بسیاری از دانشگاه‌ها و موسسات آموزشی بودجه‌هایی برای حمایت از پروژه‌های پژوهشی در اختیار دارند، اما کمبود شدید منابع مالی و نیز سیاست‌های مالی انقباضی از یک‌سو و به دلیل اعتقادی که حامیان مالی تحقیق و پژوهش به کار علمی و دانشگاهی در مواجهه با موضوع کرونا در بین جامعه ایجاد شد، هر نوع تحقیق در دانشگاه‌ها، دیگر مشمول پشتیبانی نبود و تنها از تحقیقاتی با موضوع بحران کرونا حمایت می‌شد. «پژوهش با موضوع کرونا بیشتر حمایت مالی میشه و تمام محققین به موضوع کرونا و متعلقات آن رو آوردن» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۸). «دولت و حامیان خصوصی در بودجه‌بندی پژوهش بازنگری اساسی کرده بودند و از تحقیقاتی حمایت مالی می‌کردند که به موضوع کرونا می‌پرداخت» (مصاحبه‌شونده شماره ۱).

http://stim.qom.ac.ir/

۳-۲. چالش‌های مرحله اجرا

۳-۲-۱. وابستگی به مسیر: مسیر پژوهش‌های قبلی که در شرایط توأم با آرامش در پژوهشگر، محیط پژوهش و مشارکت‌کننده‌ها بود، با روند حاکم در زمان کووید ۱۹ متفاوت است. حال آنکه جدا شدن از آن وابستگی و روی آوردن به موقعیت و اقتضائات جدید بسیار سخت بود. «جستجوی

دانش از طریق مسیر مشخص قبلی به نوعی عادت شده بود که در شش ماه اول دوره کرونا نمی‌توانستم به رویه جدید اعتماد کنم، شاید این عدم اعتمادم ناشی از نوعی انضباط ذهنی، مقاومت در برابر تغییر یا راحت‌طلبی هم بوده باشد» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۲). دیگر اینکه رویکرد پژوهش برای پژوهش، جای خود را به پژوهش برای ترویج و کاربرد داده بود. «از اینکه پژوهشم را در امتداد پژوهش‌های قبلی و بدون توجه به کرونا مدیریت می‌کردم، اصلاً حس خوبی نداشتم. چه می‌شد کرد؛ نه اینکه خارج شدن از این مسیر را نوعی عصیان می‌دونستم» (مصاحبه‌شونده شماره ۲). «برای مدت زیادی مشغول جستجوی کارهای قبلی بودم، تا بتونم از میان اون‌ها مقاله‌ای مروری بنویسم، اصلاً مدل ذهنی‌ام طوری بود که نمی‌تونستم روی مسئله‌ای جدید متمرکز بشم» (مصاحبه‌شونده شماره ۲۵).

۳-۲-۲. کمبود امکانات و زیرساخت‌ها: نمی‌توان بدون توجه به موانع و فضای حاکم بر پژوهش در کشور، درباره کیفیت خروجی‌های پژوهشی قضاوت کرد. دانشگاه‌های ایران، زیرساخت فنی، تجهیزاتی، آموزشی و فرهنگی مناسب برای به‌کارگیری پژوهش مجازی را نداشته‌اند و از سوی دیگر ارتباط دانشگاه و جامعه نیز در الگوی جدید فعالیت دانشگاه‌ها به شیوه نوین طراحی نشده است. «کیفیت پژوهش‌هایی که کتابخانه‌ای بودند، و یا نیاز به آزمایشگاه داشتن، به شدت پایین اومده. نقطه ضعفی در اجرای پرسش‌نامه‌ها داشتیم؛ چون مخاطب در مقابل پرسشنامه‌های آنلاین مقاومت می‌کردند و دسترسی به نمونه‌ها هم به صورت حضوری امکان‌پذیر نبود ...» (مصاحبه‌شونده شماره ۹ و به همین مضمون ۲۷ و ۱۴).

۳-۲-۳. پنهان‌کاری شرکت‌کننده‌ها: بسیاری از شرکت‌کننده‌ها به دلیل ترس از افشای اطلاعات و قرنطینه شدن، دچار پنهان‌کاری می‌شدند و برای محقق مشخص نبود که مخاطبش در چه شرایطی به تحقیق ورود کرده است. «علی‌رغم اینکه این روزها اوج گسترش ویروس و تلفات انسانی است، اما من هنوز فردی که اعلام کند دچار کرونا شده را پیدا نکردم!» (مصاحبه‌شونده شماره ۴). «مخفی‌کاری در اعلام نکردن ابتلاء به ویروس، آن‌قدر زیاده که دانشجو پیام داده میخام شرط انتخاب گزینه بیمار بودن را از اطلاعات دموگرافیک پرسشنامه حذف کنم» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۹).

۳-۲-۴. نظارت معیوب: «مقاله‌محوری» نهادینه شده در ساختار آموزشی کشور باعث شده است که به اصطلاح در نظام فکری و رفتاری برخی از محققان، هدف، ابزار را توجیه نماید و از طرف دیگر عدم امکان نظارت بر چگونگی جمع‌آوری داده‌ها، تولید داده و پژوهش‌ها، چالش‌هایی را در مورد صداقت علمی، روایی داده‌ها و پایایی اطلاعات به وجود آورده است. «ابزار کافی برای نظارت و

http://stim.qom.ac.ir/

کنترل بر فعالیت‌های پژوهشگران وجود نداره ...» (مصاحبه‌های شماره ۲۶ و ۳۸). «نظارتی بر اینکه چه کسی پرسشنامه‌های آنلاین را پاسخ میده وجود نداره و من به عنوان یک استاد روش تحقیق، تعمیم‌یافته‌ها رو دچار اشکال می‌دونم» (مصاحبه‌شونده شماره ۲۵).

۳-۲-۵. محدودیت مسافرت‌های علمی و ارتباطات: مسافرت علمی یکی از عناصر مهم و ضروری در پژوهش است که می‌تواند نقش‌های متعددی مانند تبادل دانش، ایجاد همکاری، دسترسی به امکانات پژوهشی، حضور در کنفرانس‌ها و سمینارها داشته باشد. اما در دوره کرونا تمامی کشورها برای کاهش شیوع بیماری، مرزهای بین‌المللی را بسته بودند و دانشگاه‌ها به کارکنان، دانشجویان و اساتید خود توصیه کرده بودند تا زمانی که دنیا به وضعیت عادی بازگردد، مشارکت در هر رویدادی که مسافرت آن‌ها به خارج از کشور را الزام کند، به تأخیر بیندازند. لذا ارتباطات حضوری و همکاری‌های پژوهشی بین مراکز علمی از بین رفته بود. «من برای ارائه مقاله‌ام از کشوری دعوت‌نامه داشتم، ولی متأسفانه بلیط هواپیما گیرم نیامد و البته هیچ کدام از دعوت شده‌ها موفق به شرکت نشده بودند» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۳).

۳-۲-۶. فیلترینگ: فیلترینگ یکی از مواردی بود که توانست به شکل منفی بر پژوهش‌ها و فعالیت‌های پژوهشی تأثیر بگذارد و میزان دسترسی به اطلاعات و منابع را محدود کند. پروژه‌ها و پژوهش‌های مشترک بین‌المللی اساتید به دلیل بعضی محدودیت‌های نرم‌افزاری و فیلترینگ، دچار رکود و نقصان شده بود. «قیدوبندهایی هست که نمی‌توان از تجربیات کشورهای دیگر استفاده کرد. سیاست فیلترینگ باعث عقب‌ماندگی شده است. از تمام نرم‌افزارها نمی‌شود استفاده کرد. چه جوری می‌خواستیم از تجربیات نظام‌های آموزش عالی دنیا استفاده کنیم و یا اصلاً با این همه فیلتر چه جوری ارتباط برقرار می‌کردیم، تا فعالیت‌هایمان را بین‌المللی بکنیم» (مصاحبه‌شونده‌های شماره ۲، ۵، ۹، ۳۲ و ۳۳).

http://stim.qom.ac.ir/

۳-۳. چالش‌های مرحله انتشار

۳-۳-۱. تغییر سیاست‌های نشر آثار علمی: گروه‌های دانشجویی و اساتید، با عجله آثار علمی خود را با تکیه بر شیوهٔ نوین در سامانه‌های الکترونیکی به صورت نسخهٔ قبل از چاپ در اختیار قرار می‌دادند، تا امکان بهره‌مندی متخصصان مرتبط از نتایج آن‌ها را فراهم آورند. «سیاست برخی مجلات اینطور بود که آثار علمی زیاد کنترل نمی‌شد و لذا کیفیت آنچنانی نداشت» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۸). «با توجه به شرایط جدیدی که پیش آمده بود، مجلات عمدتاً مقاله‌های با رنگ و بوی کرونا را در اولویت چاپ قرار داده بودند، حتی تعدادی از آنها برای تشویق پژوهشگران به ورود در عرصه کرونا، طرح‌های تشویقی مثل پرداخت حق‌الزحمه یا چاپ سریع را وعده می‌دادند. مقاله من

که در قلمرو برنامه درسی با رویکرد دینی بود، مدت‌ها بدون تغییر وضعیت در باکس مجله ماند» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۰).

۳-۳-۲. هیجان‌زدگی در اشاعه نتایج: هیجان‌زدگی یک واکنش نامطلوب در اشاعه نتایج بود که در برابر مواقع استرس‌یزا اپیدمی کرونا و مواجهه با وضعیت‌های ناخوشایند آن دوره ایجاد شده بود. تعداد بسیار زیادی از اساتید و دانشجویان تلاش می‌کردند تا نشست‌ها، کنفرانس‌ها و سمینارهای علمی به صورت مجازی، سریع برگزار شود، تا نتایج پژوهش خود را به اشتراک گذاشته و تولید دانش در آن‌ها سریع‌تر اتفاق بیفتد.

«گاهی مواقع از اینکه در انتشار نتایج پژوهش از همکارانم در دیگر دانشگاه‌ها عقب می‌افتادم، حس خوبی نداشتم و سعی می‌کردم من هم به گروه منتشرکنندگان بپیوندم» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۴).

۳-۳-۳. عدم امانتداری: امانت‌داری در پژوهش یکی از اصول اخلاقی و حرفه‌ای است که همواره باید رعایت شود. عدم امانت‌داری در پژوهش به معنای نقل مطالب یا نتایج دروغین، تقلب در اطلاعات، سوءاستفاده از اطلاعات یا حقوق متعلقه به دیگران، یا عوارض اخلاقی دیگر می‌باشد. در دوره کرونا نیز ارائه دست‌اول و خام یافته‌ها و نتایج منجربه سوءاستفاده پژوهشگران شده و امکان کپی‌برداری و به خطر افتادن مالکیت معنوی آن‌ها افزایش یافت. «به دلیل نیاز جامعه دانشگاهی به یافته‌ها، سعی کردم تا در شبکه‌های اجتماعی به ارسالشان اقدام کنم، ولی بعد از مدت خیلی کمی دیدم که برخی از افراد آن‌ها را به نام خود و در پیج شخصی خود معرفی کرده‌اند!» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۹).

۳-۳-۴. کند شدن فرایند ارزیابی و چاپ مجلات: جامعه دانشگاهی به دلیل کند شدن فرایند بررسی و چاپ پژوهش‌ها در مجلات تخصصی، دچار رکود علمی محسوسی شده است. «... برخی از مجلات تخصصی رشته ما گویا خود بر اثر کرونا مرده‌اند و خبری از آن‌ها نیست ...» (مصاحبه‌شونده شماره ۳۶). «متأسفانه به دلیل فوت داور مقاله بنده که هیأت علمی دانشگاه تهران بود، چندین ماه خبری از وضعیت رد، اصلاح یا پذیرش نبود» (مصاحبه‌شونده شماره ۲۹). «من به عنوان مدیر داخلی مجله خیلی نمی‌توانستم بر داورها سخت بگیرم که در حداکثر دو هفته نتیجه بررسی را ارسال کنند، اصلاً خیلی‌هاشون داوری را در همون مرحله اول رد می‌کردن و نمی‌پذیرفتن؛ چه برسه به اینهایی که دیر جواب می‌دادن» (مصاحبه‌شونده شماره ۱۸). «به دلایلی مانند قرنطینه بودن، فاصله اجتماعی و ... متصدی مجله در دفتر کار خود کمتر حضور می‌یابد، که این امر باعث جمع شدن کارها و پایین آمدن سرعت بررسی میشه» (مصاحبه‌شونده شماره ۶).

http://stim.qom.ac.ir/

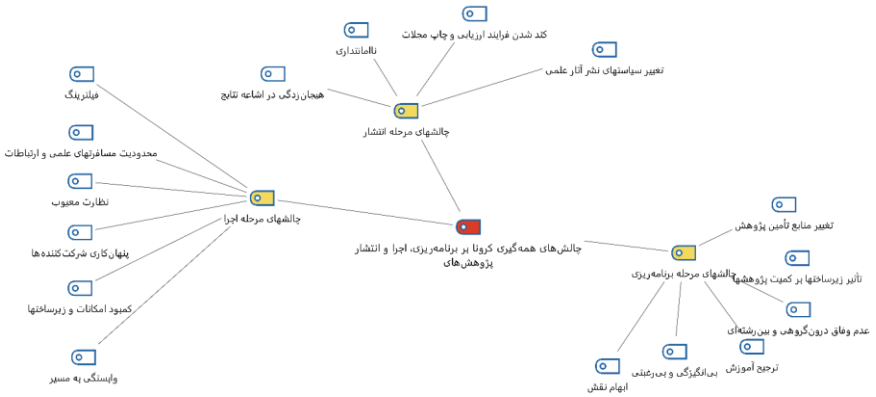

نمودار ۱- چالش‌های همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی

۴. نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی چالش‌های همه‌گیری کرونا بر برنامه‌ریزی، اجرا و انتشار پژوهش‌های دانشگاهی انجام شد. نتایج نشان داد آموزش عالی ایران در ایام کرونا رسالت جدیدی پیدا کرد که در آن به چالش‌های مختلف باید پاسخگو می‌بود؛ دانشجویان، استادان و کارکنان علاوه‌بر استرس‌های مالی، تهدید سلامت ذهنی و روانی، دربارهٔ آینده تحصیلی، شغلی و پژوهشی خود نگران بودند. اما نگرانی اصلی دانشگاه حول محور آموزش و پژوهش بود که به حالت تعطیل و نیمه‌تعطیل در آمده بود. به هر حال این دوره به سر آمد، اما تجربیات زیست شده آن برای سیاست‌گذاران و رهبران دانشگاهی ارزشمند است. در حوزه پژوهش نیز چالش‌هایی وجود داشت که بر کل فرایند آن اثرگذار بود که برخی از آنها در پژوهش حاضر معرفی شدند. چالش‌های معرفی شده مانند ضعف بسترهای اولیه، تعارض کار- خانواده و کاهش آرامش روان توسط عباسی و نقدی‌پور (۱۴۰۱)، کاهش فعالیت‌های تحقیقاتی توسط قراری، محمدی و قربانی (۱۳۹۹)، بی‌انگیزگی و بی‌رغبتی توسط لی و همکاران[1] (۲۰۲۰)، مهارت ناکافیاساتید در انتخاب و استفاده از رسانه‌های مناسب، و به سبب آن هدر رفت زمان توسط منصوری خسرویه و همکاران (۱۴۰۱)، عدم جایگزین خوب برای سفرهای میدانی، مسابقات و مبادلات دانشگاهی توسط تقی‌زاده، حاجی و محمدی‌مهر (۱۳۹۹)، کاهش بودجه پژوهشی توسط ربانی‌خواه، خانبابایی و ذاکر صالحی (۱۳۹۹) و مقدم (۲۰۲۰) نیز مورد تأیید قرار گرفته است. دانستن این چالش‌ها می‌تواند بر مدیریت زمان، هزینه و کیفیت پژوهش‌های آتی کمک‌کننده باشد و نیز به محققان و مدیران بعدی اطلاعات مناسبی را ذیل پژوهش

1. Lee

http://stim.qom.ac.ir/

در مواقع بحرانی منتقل کند. در کل به نظر می‌رسد مدیران آموزش عالی کشور باید متوجه تأثیرگذاری چالش‌های معرفی شده بر پژوهش‌های دانشگاهی باشند و برنامه‌ریزی مناسبی را برای جبران خلاءها و گپ‌ها نمایند. اقداماتی که در این راستا ضرورت دارد، عبارتند از:

ـ متخصصان رشته‌ها وضعیت علمی و پژوهشی خود را با مرزهای متحول شده تطبیق دهند و به مدت چند سال فیلد جدیدی از مطالعات مبتنی بر کرونا را مدنظر داشته باشند.

ـ بودجه‌های پژوهشی باید با اهداف متعالی و چشم‌اندازهای توسعه‌ای مشخص شوند.

ـ سیاست‌گذاری‌ها به گونه‌ای اتخاذ شوند که در کنار اولویت دادن به آموزش، سهم پژوهش هم محفوظ بماند؛ چراکه جبران عقب‌ماندگی‌های این حوزه خسارت‌های مخصوص به خود را درپی خواهد داشت.

ـ ارتقاء فضای مجازی و ابزارهای تکنولوژی اطلاعات، مانند کنفرانس‌های آنلاین و پایگاه‌های داده الکترونیکی تسهیل شود.

ـ تدارکات سخت‌افزاری برای مواجهه با شرایط اورژانسی و ناگهانی مانند بیماری‌های ویروسی باید لحاظ شوند، تا تحقیقات کتابخانه‌ای و آزمایشگاهی به‌صورت پیوسته ادامه یابند.

ـ ضرورت کیفی‌سازی و توجه پژوهشگران به نیازهای واقعی جامعه پساکرونا اجتناب‌ناپذیر است.

ـ اساتید دانشگاهی به همکاری و تبادل دانش و تجربیات، به‌خصوص در زمینه‌هایی که نیاز به تعامل و همکاری بیشتر دارند، تشویق شوند.

ـ کارگاه‌های آموزشی برای احترام بیشتر به حقوق و مالکیت معنوی دستاوردهای گزارش شده اساتید در فضای مجازی، طراحی و اجرا شود، تا سخنرانی‌ها، ویدئوها و توئیت‌هایشان محفوظ بماند.

ـ همچنین بر دانشجویان، سازمان‌ها و دیگر استفاده‌کنندگان نیز ضرورت دارد نتایج پژوهش‌های انجام شده و منتشر شده در زمان همه‌گیری کرونا را با احتیاط و دقت بیشتری مطالعه و بکار گیرند.

http://stim.qom.ac.ir/

۵. ملاحظات اخلاقی

در جریان اجرای این پژوهش کلیه اصول اخلاق حرفه‌ای مرتبط با موضوع پژوهش، مصاحبه‌شوندگان و دانشگاه‌ها رعایت و فرم‌های رضایت‌نامه آگاهانه و مجوزهای رسمی أخذ شد.

منـابـع

نقی‌زاده، س.، حاجی، ج.، محمدی مهر، م. (۱۳۹۹). مطالعه تطبیقی چالش‌ها و فرصت‌های آموزش عالی در دوران پاندمی کرونا در ایران و جهان. *پرستار و پزشک در رزم*، ۸(۲): ۵۷-۴۷.

ربانی‌خواه، ف.، خانبابایی، و.، ذاکر صالحی، غ. (۱۳۹۹). تأثیر شیوع کووید ۱۹ بر ابعاد مدیریتی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی ایران از دیدگاه خبرگان. *طب و تزکیه*، ۲۹(۳): ۲۱۱-۱۹۶.

سلیمی، ق.، محمدی، م.، ناصری جهرمی، ر.، معارف، پ.، صفری، م.، میرغفاری، ف.، روستا، ف. (۱۴۰۰). چالش‌های پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دوران پیش و پس از شیوع ویروس کرونا: پژوهشی کیفی. *توسعه آموزش جندی شاپور*، ۱۲(۲): ۴۷۱-۴۵۴.

عباسی، ر.، نقدی‌پور، ف. (۱۴۰۱). فرصت‌ها و چالش‌های دورکاری اساتید دانشگاه‌ها در دوره همه‌گیری ویروس کرونا. *آموزش عالی ایران*، ۱۴(۳): ۱۰۰-۸۵.

قراری، م.، محمدی، ر.، قربانی، م. (۱۳۹۹). بررسی آسیب‌ها و چالش‌های شیوع بیماری کرونا بر آموزش. *اپیدمولوژی ایران*، ۱۶(۴): ۳۷-۲۹.

منصوری خسرویه، ز.، عراقیه، ع.، برزگر، ن.، مهدی‌زاده، ا.، جاهد، ح. (۱۴۰۱). چالش‌ها و آسیب‌های آموزش مجازی در دانشگاه در دوره همه‌گیری کرونا. *فناوری آموزش*، ۱۶(۴): ۸۱۸-۸۰۵.

نادری، ا.، اصلاحی، م.، صبوری، ع.، محجوب، ح. (۱۴۰۲). طراحی الگوی ارزیابی اثربخشی تحقیقات دانشگاهی: یک مطالعه فراترکیب. *سیاست‌گذاری عمومی*، ۹(۴): ۱۱۴-۹۷.

References

Abbasi, R. & Naqdipour, F. (2014). Opportunities and challenges of remote work for university professors during the coronavirus pandemic. *Iranian Higher Education*, 14(3): 100-85. [in persian]

Byrom, A. (2020). *COVID-19 and the Research Community:The challenges of lockdown for early-career researchers*. URL= https://elifesciences.org/articles/59634

Giwa, A.L., Desai, A. & Jagoda, A. (2020). Novel coronavirus COVID-19: an overview for emergency clinicians. *Emerg Med Pract*, 22(2): 1-21.

Güner, R., Hasanoğlu, İ. & Aktaş, F. (2020). COVID-19: prevention and control measures in community. *Turk J Med Sci*., 50(9): 571-577.

Jiang, M., Mu, J., Shen, S. & Zhang, H. (2021). COVID-19 with preexisting hypercoagulability digestive disease. *Frontiers in Medicine*, 7(1): 1-10.

Kochalko, D. (2020). *Why Is Academic Research Important?* URL= https://artifacts.ai

Lee, S.A., Jobe, M.C., Mathis, A.A. & Gibbons, J.A. (2020). Incremental validity of coronaphobia: Coronavirus anxiety explains depression, generalized anxiety, and death anxiety. *anxiety disorders*, 74(1): 1-10.

Mansouri Khosraviyeh, Z., Araghieh, A., Barzegar, N., Mehdizadeh, A. & Jahed, H. (2018). Challenges and disadvantages of virtual education in universities during the Corona pandemic. *Educational Technology*, 16(4): 805-818. [in persian]

Moghaddam, M.H. (2020). Coronavirus outbreak and monitoring global changes in higher education. *Research in Higher Education, Science and the Corona Crisis in Iran*, 1(1): 171-190.

http://stim.qom.ac.ir/

Naderi, A., Eslahi, M., Sabouri, A. & Mahjoub, H. (2013). Designing a Model for Assessing the Effectiveness of Academic Research: A Meta-Synthesis Study. *Public Policy*, 9(4): 114-97. [in persian]

Nomali, M., Mehrdad, N., Heidari, M.E. & et al. (2023). Challenges and solutions in clinical research during the COVID-19 pandemic: a narrative review. *Health Sci Rep*. URL= https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC10404843/

Pavone, P., Ceccarelli, M., Taibi, R., La Rocca, G. & Nunnari, G. (2020). Outbreak of COVID-19 infection in children: fear and serenity. *Eur Rev Med Pharmacol Sci*, 24(8): 4572-4575.

Piccoli, G. & Wagner, E.L. (2024). *The Value of Academic Research*. URL= https://www.researchgate.net/publication/314824511

Qarari, M., Mohammadi, R. & Ghorbani, M. (2019). Investigating the harms and challenges of the spread of the coronavirus on education. *Iranian Epidemiology*, 16(4): 29-37. [in persian]

Rabbanikhah, F., Khanbabaei, V. & Zakir Salehi, G. (2019). The impact of the spread of Covid-19 on the management aspects of Iranian universities and higher education institutions from the perspective of experts. *Teb va Tazkiyeh*, 29(3): 196-211. [in persian]

Reimers, F.M. & Schleicher, A. (2020). *A framework to guide an education response to the COVID-19 Pandemic of 2020.* OECD. Retrieved2020-04.

Salimi, Q., Mohammadi, M., Naseri Jahromi, R., Maarif, P., Safari, M., Mirghaffari, F. & Rousta, F. (2017). Research challenges of postgraduate students before and after the outbreak of the coronavirus: a qualitative study. *Jundishapur Education Development*, 12(2): 471-454. [in persian]

Taghizadeh, S., Haji, J. & Mohammadi Mehr, M. (2019). A comparative study of challenges and opportunities of higher education during the Corona pandemic in Iran and the world. *Nurse and Doctor in War*, 8(2): 47-57. [in persian]

Thygesen, J., Tomlinson, C. & Hollings, S. (2022). COVID-19 trajectories among 57 million adults in England: a cohort study using electronic health records. *The Lancet Digital Health*, 4(7): 1-16.

Wang, C., Horby, P.W., Hayden, F.G. & Gao, G.F. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. *The lancet*, 395(10223): 470-473.

/http://stim.qom.ac.ir